

İngilis və Azərbaycan dillərində konseptlərin müqayisəsi

Açar sözlər: *konseptlər, ingilis və Azərbaycan dillərində olan konseptlərin müqayisəsi, konseptualizasiya*

Konseptlər ideal mahiyyətli, insan şüuruna məxsus olan, ətraf aləmin ayrı-ayrı aspektlərinin “daxili” nümayəndələridir. Konseptlər təhlil olunması mümkün olmayan, informasiyanın koqnitiv işlənməsi proseslərində iştirak edən məna vahidləridir ki, onları strukturlaşdırılmış biliyin vahidləri və ya kvantları adlandırırlar.

Alimlərin fikrincə, konseptlər danışığın bir hissəsi olan ifadə sözlərdir və insan şüurunda mədəniyyət elementlərinin bir hissəsi kimi başa düşülür. Konseptlər yalnız düşünülür, onlar həmçinin təcrübə əsasında əldə edilir. Koqnitiv baxımdan konsept abstrakt ideya və ya mental simvol olaraq bəzən “biliyin bir hissəsi” kimi müəyyən edilərək konseptin xarakteristikası kimi başqa elementlərdən əmələ gəlir. Dilçilikdə konsept sözdən fərqli olaraq mürəkkəb quruluşa malikdir. Konseptin tərkibi linqvistik mənaya və mədəni düşüncəyə malikdir. Konseptlər şüurun elementi kimi dildə tamamilə müstəqildir. V.Evansa görə konseptlər sözlər və ekstra-linqvistik reallıq arasında vasitəçidir. Yalnız gerçəkliyin bu fenomenləri konsept ola bilərlər, və xüsusi mədəniyyətə mənsub olaraq həmin mədəniyyətdə linqvistik sahələrdə külli miqdarda törəyib atalar sözləri, sözləmlər, şeir və nəslərdə əmələ gələ bilərlər.

İngilis dilində və Azərbaycan dilində olan konseptlərin müqayisəsinə baxaq;

Məsələn, willing konseptini dörd şəkildə will, want, wish, desire, Azərbaycan dilində isə arzu, istək, həvəs, maraq sözləri kimi göstərmək olar. Scent konseptini smell, odour, aroma, fragrance, perfume, stink və s. kimi, Azərbaycan dilində isə qoxu, iy və s. kimi göstərmək olar.

Konseptlərin yarandığı insanın xüsusi dərkətmə fəaliyyəti konseptualizasiya adlanır. Konseptualizasiya prosesi hadisə və əşyaların təxəyyüldə yaradılmasıdır ki, bunlar da öz növbəsində onların haqqında müəyyən təsəvvürlərin yaranmasına, əşya və hadisələrin konseptual representasiyalarının nümayəndələrinin insan beynində formalaşmasına gətirib çıxarır.